

Za geografijo prometa sta zanimiva dva prispevka, na primer delo Marjana Čeha (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo) in ostalih o dostopnosti prebivalstva do javnih dejavnosti z javnim potniškim prometom. Več je tudi prispevkov, povezanih s kulturno dediščino, na primer prispevek Matije Klanjščka (Geodetski inštitut Slovenije) in ostalih o 3R upodobitvi bojišč soške fronte. Knjiga se konča z dvema prispevkoma o vlogi GIS-ov v izobraževanju, ki so ju napisali Dušan Petrovič (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo) in ostali ter Marko Krevs (Oddelek za geografijo Filozofske fakultete). Izpostavili pa bi v tem pregledu prispevek Žige Kokalja (Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) in ostalih o uporabi laserskega skeniranja za opazovanje pokrajin, ki predvsem geomorfologom in arheologom odpira povsem nove možnosti preučevanja.

Končajmo s komentarjem urednikov monografije, ki opažajo, da »... se je v osemnajstih letih izhajanja knjig *Geografski informacijski sistemi v Sloveniji* in še nekoliko daljšem obdobju objav s področja geoinformatike razširila uporaba vrste (večinoma žargonskih) terminoloških nepravilnosti...« (predvsem »... zapisovanje same kratice GIS, ki se nedosledno uporablja celo znotraj posameznih besedil (v obravnavani monografiji, opomba avtorja) ...«. Uredniki se zavzemajo za dosledno uporabo pravopisnih pravil: »... končnice kratičnih imen, ki se končujejo na soglasnik, pišemo z malo, s stičnim vezajem...« (Slovenski pravopis 2001). Termin GIS se uporablja kot samostalniško moškega spola, zato predlagajo naslednjo edninsko oziroma množinsko rabo: »... kadar kratico uporabljamo v ednini (na primer GIS, GIS-a), se nanaša na konkreten geografski informacijski sistem (na primer GIS na Oddelku za nepremičnine), redkeje na splošen termin (na primer GIS v primerjavi s tradicionalno metodo) ...« oziroma »... kadar govorimo na splošno, kratico največkrat uporabimo v množinski obliki, ki je vedno zapisana z ustrezno končnico (na primer GIS-i, GIS-ov) ...«.

Tudi ob tokratni monografiji lahko ugotovimo, da se uporaba geografskih informacijskih sistemov v Sloveniji stopnjuje, še vedno pa ostaja, kar so zapisali uredniki prejšnje, osme knjige, da »... raba GIS-ov v Sloveniji ostaja v veliki meri zaprta v okviru posameznih strok ali ustanov in je torej še malo izkoriščena možnost ugodnih učinkov medsebojnega sodelovanja med strokami in med ustanovami...«. Tako tudi po tokratni monografiji ostaja želja po »... zmanjšanju zaprtosti tega delovnega področja v okviru posameznih strok ali ustanov...«.

Matija Zorn

David Bole:
Ekonomska preobrazba slovenskih mest
Geografija Slovenije 19

Ljubljana 2008: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 232 strani,
 34 preglednic, 78 slik, ISBN 978-961-254-090-6

Mesta igrajo v sodobnih razvojnih konceptih zelo pomembno vlogo, saj so središča srečevanja prebivalstva, dejavnosti, idej in drugih, z vidika razvoja pomembnih dejavnikov. To je imel pred očmi tudi avtor monografije *Ekonomska preobrazba slovenskih mest*. V njej je avtor preučil s strani družbeno-ekonomskih sprememb povzročene funkcijske spremembe in njihov prostorski odraz v slovenskih mestih.

Avtor izhaja iz postfordistične paradigme, ki je povezana z ekonomsko preobrazbo iz masovnega (fordističnega) načina proizvodnje v bolj fleksibilno obliko proizvodnje. Izpostavi pojava deindustrializacije in terciarizacije, ki se odražata na ravni urbanega sistema in na ravni prostorske zgradbe posameznih mest. Deindustrializacija in terciarizacija sta tesno povezana in sočasna procesa, pri čemer se pomen industrije spreminja in zmanjšuje, povečuje pa se pomen storitev, ki marsikje postanejo temelj mestnega gospodarstva. V primeru slovenskih mest so storitve absolutno in relativno prevladale nad industrijo, vendar pa so nekatera mala in srednje velika mesta še vedno prevladujoče usmerjena v industrijo, kar je posledica močne industrializacije po 2. svetovni vojni. Industrija postaja vse bolj fleksibilna in tehnološko intenzivnejša, saj to od nje zahtevajo razmere na globalnem trgu.

Avtor opozarja na dekoncentracijo ekonomskih dejavnosti, zlasti industrijskih in poslovnih, istočasno pa je opaziti tudi osredotočanje določenih gospodarskih aktivnosti v središču mest. Dekoncentracijske

težnje občuti večina slovenskih mest, njeni pozitivni učinki pa se kažejo v ožjem suburbanem zaledju mest. Omenjeni proces vodi v večsrediščnost tako na ravni regije kot tudi v samih mestih. Nastajajo specializirana sekundarna središča z zgoščitvami delovnih mest, odvisna od lokalnih razmer in zahtev. Med dejavnostmi je dekoncentracija zlasti značilna za trgovino, proizvodnjo in posamezne storitve, koncentracijo pa lahko opazimo pri upravnih storitvah, specializiranih poslovnih storitvah in kulturni industriji. Slednji se avtor še posebej posveti na primeru Ljubljane, pri čemer ugotavlja, da ta panoga zaposluje že 21.000 delavcev, njen pomen pa se bo v prihodnje le še krepil.

Konceptualno delo temelji na strukturalni analizi slovenskih mest, pri čemer gre zlasti izpostaviti tipizacijo mest v urbanem sistemu, ki lahko pomeni pomemben prispevek h krepitvi policentričnega naselbinskega sistema in funkcijsko dopolnjujočega se omrežja slovenskih mest. V tej luči je delo koristen napotek prostorskim in razvojnim načrtovalcem pri iskanju novih razvojnih smernic, zlasti v obdobju gospodarske krize, ko je treba izpostaviti najboljše, kar obstoječi sistem lahko ponudi. Le tako bo namreč mogoče ohraniti in nadgraditi obstoječe gospodarske dejavnosti, gospodarsko rast ter naselbinski sistem, ki bo ob predpostavki novih globalnih sprememb zagotavljal zadostno mero trajnosti in okoljske sprejemljivosti. Omenjeni razvojni vidik je pomemben tudi z vidika redefiniranja slovenske regionalne politike, ki bo slej ko prej morala mesta postaviti na piedestal, krepiti njihovo vlogo in prek *spill over* učinkov skrbeti za skladnejši razvoj celotnega slovenskega ozemlja.

Analizo urbanega sistema avtor nadgradi tudi s podrobnejšo preučitvijo Ljubljane, ki je bila strukturalnim spremembam najbolj izpostavljena in jo lahko pojmuje kot najbolj preobrazeno slovensko mesto. Z inovativnimi pristopi obravnava vrsto strukturalnih in funkcijskih posebnosti, pri čemer se posveti vprašanju potrošništva, socialne vloge nakupovalnih središč, vloge poslovnih središč kot antipolov mestnim središčem ...

Monografija Ekonomska preobrazba slovenskih mest je nedvomno izredno pomemben prispevek k preučevanju slovenskega urbanega sistema ter ekonomski geografiji nasploh, saj učinkovito zajema strukturalne spremembe slovenskih mest. S tega vidika ima delo tudi velik aplikativni pomen, saj zarisuje

smernice prihodnjim razvojnim in načrtovalskim usmeritvam. Zaradi nesporne kakovosti v monografiji predstavljenih ugotovitev lahko le upamo, da bo delo doživelo ustrezen odziv med širšo strokovno javnostjo ter da bodo ugotovitve s pridom uporabljene pri novih razvojnih in načrtovalskih prizadevanjih.

Janez Nared

**Blaž Komac, Karel Natek, Matija Zorn:
Geografski vidiki poplav v Sloveniji
Geografija Slovenije 20**

Ljubljana 2008: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 180 strani, 126 fotografij, risb in zemljevidov, 16 preglednic, ISBN 978-961-254-091-3

Na Geografskem inštitutu Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti je bil že leta 1992 ustanovljen Oddelek za naravne nesreče, s katerim so želeli dodatno poglobiti raziskave na področju naravnih nesreč, ki so imele do ustanovitve oddelka že skoraj polstoletno tradicijo.

Raziskovalci Oddelka za naravne nesreče Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU tudi v tem letu niso mirovali. Poleg organizacije in izvedbe odmevnega znanstvenega posveta Naravne nesreče v Sloveniji so izsledke raziskav redno objavljali v domači in tuji literaturi. V sodelovanju z Oddelkom za geografijo Filozofske fakultete je nastalo tudi delo Geografski vidiki poplav v Sloveniji, dvajseta knjiga zbirke Geografija Slovenije.

Poplave so poleg potresov najhujše naravne ujme v Sloveniji ter pomenijo toliko večjo nevarnost, če nanje nismo pripravljeni. In ravno temu, ozaveščanju in opozarjanju, lahko rečemo kar preventivi, je namenjena monografija Geografski vidiki poplav v Sloveniji.

Geografske literature o naravnih nesrečah in tudi poplavah ni malo, vendar so tokrat prvič na enem mestu zbrani opisi poplav in poplavnih območij v Sloveniji.